

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי כ"ה טבת תשע"ט | דף היומי בבלי: חולין לו.
דף היומי בהלכה: מסימן שד"מ סעיף א' עד סעיף ב'.
מוסר: דבר בעיתו פרק א' מ"ואחשבה לדעת זאת" עד "וראה אחי והתבונן".
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'.

הדף היומי בהלכה

איסור עשיית מלאכה דאורייתא בכל ימות השבוע - היתכן?

- הריהו אסור במלאכות דאורייתא בכל הימים שלגביהם קיים ספק שמה חלים בהם ימי המועדים האסורים מדאורייתא בעשיית מלאכה: פסח, שבועות, ראש השנה, יום הכיפורים, סוכות, ושמיני עצרת.

הנמצא במקום המנותק מתקשורת, והתבלבל בספירת ימי השבוע, ואינו יודע מתי יום השבת, ואין לו אפשרות לברר זאת - אסור בעשיית מלאכה דאורייתא בכל הימים, כי אם לצורך פיקוח נפש, כגון להשגת מזון ומשקה הכרחיים; כיון שספק דאורייתא לחומרא. ומותר בעשיית כל איסורי שבת דרבנן, כיון שספק דרבנן לקולא.
וכך במקרה שהתבלבל בספירת ימי החודש, ואינו יודע את התאריך היהודי

[שו"ע שדמ, א, משנ"ב א, ד, ו רז, וביה"ל ד"ה ההולך;
וראה שם ד"ה ואז; ביאורים ומוספים דרשו, 6]

הדף היומי בהלכה

למי תיקנו חכמים שבת מיוחדת עבורו בלבד?

ויש אומרים שבכלל תקנה זו - אסור לו לעשות ביום זה גם איסורי שבת דרבנן (ראה לעיל), כיון שחכמים החשיבו את יום זה לגביו כשבת ודאית; ויש אומרים שלא החשיבו יום זה כשבת ודאית, וממילא רשאי לעשות מלאכות דרבנן כבשאר הימים.

בהמשך לאמור: מי שהתבלבל בספירת ימי השבוע, תיקנו חכמים שימנה שבעה ימים החל מהיום שבו גילה כי התבלבל, ויקדש את היום השביעי, בעשיית קידוש בכניסתו, והבדלה בצאתו, ובתפילות של שבת, כולל מוסף; כדי שלא תשתכח ממנו השבת. וכיון שזוהי תקנת חכמים, אין בכך חשש ברכה לבטלה, אף שאין זה יום השבת בוודאות.

[שו"ע שדמ, א, משנ"ב ב, ג רט, ושעה"צ ב; ביאורים ומוספים דרשו, 1 6]

הדף היומי בהלכה

אתה עומד להתפלל את תפילות השבת? תחלוץ את התפילין תחילה...

תפילת השבת, כיון שהנחתן ותפילת השבת סותרות זו לזו, שהרי בשבת אסור להניח תפילין.

כמו כן, במקרים מסוימים - לא חל עליו איסור 'תחומין' בכל ימות השבוע, ואף ביום שמקדש ומבדיל בו, כדי שיוכל למהר ולצאת מהמקום שנקלע אליו.
[שו"ע שדמ, א, משנ"ב ח-ט, וביה"ל ד"ה ההולך]

בהמשך לאמור: מי שהתבלבל בספירת ימי השבוע - חובה עליו להניח תפילין בכל הימים; ואף ביום שמקדש ומבדיל בו, כיון שלא החשיבו חכמים את יום זה כשבת לגביו אלא לענין קידוש והבדלה ותפילות, ולכל היותר גם לענין איסורי שבת דרבנן לחומרא, לדעה הסוברת כן; אך לא לקולא - לבטל מצות עשה של הנחת תפילין. אולם, לא יניחן בשעה שמתפלל את

הגאב"ד רמ"א פריינד זצוק"ל נכנס עם משמשו לגן החיות ופנה הישר לבור בו רבץ הדוב. שוב ושוב התכופף והביט בדוב, וכשפנה לצאת וכבר עמד ליד שער הכניסה, שוב פנה אחורנית והביט בו...

עֶרֶב כָּבֵד - עובדות מרתקות מביקוריהם של גדולי ישראל בגני חיות

מסתוריים של גדולי ישראל וצדיקי הדורות בגני החיות. כך מסופר למשל על המקובל הגה"צ רבי אברהם הררי-רפול זצוק"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף', שביקש פעם את נכדו שייקחהו ל'גן החיות'. הוא בירך 'משנה הבריות' ללא שם ומלכות ליד כלובי הפיל והקוף ואז ביקש מהנכד לראות את האריה.

בראותו את האריה בסוגר, אמר: "תראה. האריה, מלך החיות, נעול בכלוב" ודמעות רותחות שטפו את פניו. עוד זמן רב עמד המקובל ומירר בבכי. תלמידיו ששמעו על הביקור המסתורי, הציעו הסבר לבכייה זו על פי דברי הזוהר הקדוש, המשווים את השכינה הקדושה בגלותה, לאריה הכבול בסוגר. דמעות אלו היו אפוא דמעות של צער השכינה.

ביקור מסתורי אף יותר שמשמעותו לא נודעה עד היום, היה ביקורו של גאב"ד 'העדה החרדית', הגה"צ רבי משה אריה פריינד זצוק"ל בגן החיות בירושלים, במשכנו המקורי, היכן שכיום רחוב 'מנחת יצחק'. היה זה כשחלף במקום לצורך בדיקת העירוב והביע את משאלתו לראות את הדוב. הוא נכנס עם משמשו אל גן החיות ופנה ישר לבור בו רבץ הדוב. שוב ושוב התכופף הרמ"א והביט בדוב. כשפנה לצאת וכבר עמד ליד שער הכניסה, שוב פנה אחורנית והביט פעם נוספת בדוב, כשמלווהו ירא מלשאול לפשר התבוננות מסתורית זו.

בנסיעתו השלישית של הרבי ה'אמרי אמת' מגור זי"ע לארץ הקודש, בשנת תרפ"ז, עגנה אנייתו באלכסנדריה. במהלך שהותו שם נכנס הרבי לגן החיות המקומי, והתעכב זמן מה ליד כלובו של הקוף כשמחשבותיו נסערות. תוך כדי כך הבחין בקוף אחד שתפס שמישיה מידי אחד המבקרים והתהלך בהחזיקו בה וקומתו זקופה. נענה הרבי: "גם נבוכדנצר הרשע הילך בקומה זקופה וסופו המר ידוע גם ידוע..."

(מתוך מאמרו של הרב יקותיאל יהודה גנזל ב'המבשר')

רבה של אנטוורפן, הגאון רבי חיים קרייזוויטזה זצ"ל היה אומר: "כדאי לסור מפעם לפעם אל גן החיות, להביא מעט בחיות המעניינות ולתת שבח לבורא שיצרם. וראיה לדבר מדברי הגמרא: 'תניא, רבי יהודה אומר משום רבי עקיבא... בחמישי היו אומרים, הרנינו לאלוקים עוזנו, על שם שברא עופות ודגים לשבח שנו', ואמרו 'כשאדם רואה עופות משונים זה מזה, נותן שבח למי שבראם'".

ואמנם היו מגדולי ישראל שסרו לגן החיות על מנת לחזות בפלאי בריותיו של הצור.

הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע ביקר ב'טיר-גארטן' - גן החיות של הקיסר פרנץ יוזעף במהלך ביקורו בווינה, ברצותו לברך 'משנה הבריות'. כשחלף על פני כלובו של האריה, נעמד האריה על רגליו האחוריות באימת כבוד ושם שמים התקדש בעיני כל הערלים שגדשו את המקום.

שנים לאחר מכן, כשבנו הגדול, הרה"ק ה'דברי יחזקאל' משינאווא זי"ע ביקר אף הוא באותו גן, שוב נעץ האריה את ציפורניו האחוריות באדמה והתרומם על שתיים. שומר הכלוב, ערל ישיש, נזעק: "איך יכול להיות? אני זוכר לפני עשרות שנים כשה'וונדר רבינר הלבשרטאם' היה כאן, וזקנו כבר היה לבן כולו, וגם אז האריה התרומם לכבודו, אז איך יכול להיות שהרבינר הזה עדיין חי?". רק כשהסבירו לו שאכן מדובר בבנו וממשיך דרכו של אותו "רבינר הלבשרטאם" פלאי, נחה דעתו.

אף הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בהיותו בווינה, סר לבקר בגן החיות הזה, ברצותו לברך 'משנה הבריות'. בקדושתו הרבה הוא נמנע מלהביט בקוף ואת ברכת 'משנה הבריות' בירך על הפיל ארוך החדק.

דמעות בכלוב האריה

בשונה מביקורים אלה, שמטרתם היתה ברכת 'משנה הבריות', היו גם ביקורים

בליל יום הכפורים הופיע אבי בחלומי ואמר לי: "מחר בנעילה, כשתאמר 'למען נחדל מעשק ידינו', תקבל על עצמך שלאחר יוהכ"פ תהיה בקשר עם משה פנט ותברר אם אתה חייב לו כסף..."

מעשה שסיפר הגר"א מן שליט"א ממקור ראשון

לך מבלי שתפסיד לאחר זמן כה רב. ואם זכרונוך בגד בך (כמו בי) ואינך זוכר, אבקש ממך שתמחל לי בלב שלם, שלא יהא בלבך שום קפידה עלי ח"ו. מתוך החלום הנ"ל אני יוצא מתוך הנחה שכנראה בכל זאת משהו היה, והדבר אינו בכי מה, ולכן אני משאיר לשיקולך ולשיפוטך מה לעשות בנדון, וכל שתחליט מקובל עלי. בברכה ובהוקרה..."

הראיתי את צילום המכתב לרבנו הגר"ק ושאלתי: חלפו 20 שנה (מההלוואה) ושש שנים מהפטירה, מדוע בא רק עכשיו? אמר מרן הגר"ק: "זו ראייה שרק אז נגמר דינו, ובאותה שעה אחרי שנוקה, היתה לו זכות לבוא לעזרת בנו; או, שגם אביו היה אישם בחינוך בנו שלא החזיר, ורק אז הגיע הזמן לנקות החטא הזה גם כן. ומי יודע חשבונות הנעשים שם".

- לכאורה כבר אחרי כמה חודשים יצא נקי מעברותיו? "זה יתכן, אם הוא תלמיד חכם, אבל מ"מ צריך זכות שנתנו לו לבוא. למי יש את הזכות הזו? למי שנוהר כל ימיו בממון חברו?"

שאלתי גם פ"ק דמרן הגר"א"ל למה לקח ו' שנים? והשיב: "יש פעמים אדם עושה דבר ופירותיו לאחר זמן, אפשר שאז נוצרה לו זכות חדשה, שבזכות זו קיבל רשות".

סיפר הגר"א מן: סיפר לי בעל המעשה הרב פנט: למדתי בישיבת פוניבז', בחור לוח ממני כסף, שבשעתו היה סכום גדול, ולא החזיר. תבעתי, ולא השיב. אביו היה מייוד עם אביו, ותבע את אביו ולא החזיר. מאז שתבעתי פעם אחרונה חלפו 20 שנה, ובניתיים הלווה התחתן ומסתמא שכח הכל. והנה לפתע אני מקבל מכתב כדלהלן:

"בס"ד, יום ג' שנכפל בו כ"ט לפ' יעשה חסד עם אדוני וגו'. לידידי מנוער נכבדי ומכובדי הר"ר משה שליט"א. בוודאי הנך מתפלא לקבל ממני מכתב לאחר שלא התראינו שנים כה רבות וממושכות... בוודאי ידוע לך כי מו"ר אבי זצ"ל נפטר למעלה מ-6 שנים, והנה השנה בליל יום הכפורים הופיע אבי בחלומי וכך אמר לי (למיטב זכרוני): 'מחר בתפילת נעילה בעת שתתפלל שמו"ע, וכאשר תגיע ללמען נחדל מעשק ידינו', קבל על עצמך לאחר יום הכיפורים להיות בקשר עם משה פנט, ולברר עמו שמא אתה חייב לו איהו כסף שלווית ממנו, בעת שלמדתם יחד בפוניבז' ולא החזרת לו'.

"מיד לאחר מכן התעוררתי. חלום זה זכור לי בברור. הרהרתי והרהרתי אך לא נזכרתי מענין חוב לך. ואתה יודע איך טבעם של הבריות, שמרוצת החיים וחיי יום יום משכיחות מהם עניינים מסוג זה. אך מה שקרה עוד, שלפני יומיים שוב חזר מו"ר אבי זצ"ל בחלומי, וגער בי למה לא פנית אליך, כי חשוב הדבר ואל לי להזניחו. לכן אבקש ממך ידידי מנוער, לשחזר ולנסות להיזכר שמא אכן נשארתי חייב לך כסף ולא החזרתי לך. ואם אכן הדבר יש לראות איך אוכל להחזיר

(מתוך קובץ זכרון מיוחד למרן הגר"א"ל שטיינמן זצ"ל מבית 'קובץ גיליונות', חנוכה תשע"ט)

הקאסמים עפו ממש מעל בית המדרש, צופרי האזעקות ייללו בקול רעש גדול, אבל ראש הישיבה היה באמצע 'שיעור כללי' בפרק מרובה...

לרגל יום השנה לפטירתו של הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצ"ל ראש ישיבת הנגב, כ"ה כסלו
לקט פנינים מתוך הספר הנפלא 'פניני שכר שכיר' שי"ל ע"י אחד מתלמידיו

ענה רבינו ואמר: הן האדם עץ השדה, ובצערותו הרי הוא משכיל להסתיר את
חסרונותיו ורוע מידותיו, כשיח זה אשר מלא הוא בפרחים ועלים המסתירים
את קוציו, אך כאשר השיח משיר את פרחיו ועליו ומתייבש, וכמו"כ כשהאדם
מזקין, הרי פנימיותו מתגלה, וחסרונותיו נחשפים לעין כל.

רבנו היה אומר, שעיקר הנסיון של דורינו הוא ההליכה אחר הבלי העולם הזה,
ומה שנתנסו בו בדור שעבר, ההשכלה - היום כבר אינו נסיון, משום שתקנו
ענין זה, אך היום הנסיון הוא תאוות האכילה וכדו'.

רבנו אמר תמיד שבכדי להתעלות בתורה וכדו', יש להיזהר מאכילה מרובה,
ומלבד מחלת הסוכר שהיתה מונעתו לאכול - היה ממעט מאד באכילה, ונזהר
מאד מתאוות האכילה כל ימיו. ואמר פעם לתלמידיו, כי ע"י שאדם מודד מאכלו
במשקל מחמת מחלתו וכדו', נמנע מתאוות האכילה ויכול להגיע לדרגות גבוהות
ונשגבות בעבודת ה'... ואין צורך להאריך מה היו סוגי מאכליו, אשר באופן קבוע
היה אוכל אותו סוג של מאכל.

רוב ימיו נהג רבנו לאכול לחם יבש, ששהה כמה ימים מעת אפייתו, ואף יותר
משבוע. היה אומר פעמים רבות לבחורים כי זה הלחם היותר בריא, ולא כאותם
הרגילים לאכול לחם חם שיצא מהתנור בחושבם כי זה לחם הכי משובח, אך
האמת היא שלחם זה אינו בריא כלל ונהפך לבצק במעיים. וכך אמר פעם
לבחור שהביא לו את ארוחת הבוקר, ואותו בחור בדק וראה שתמיד מניח רבינו
את הלחם הטרי במקרר (לחם כזה היה מגיע לישיבה פעמיים בשבוע בלבד...
בתקופה הראשונה של הישיבה) ומוציא ממנו פרוסות לחם ישן. לתמיהתו של
הבחור, השיב רבנו: "דע לך שלחם טרי זה היהו כחרבות במעיים".

רבנו היה מדבר רבות במעלת אשה המסייעת לבעלה ללמוד תורה, ומסירה
ממנו את עול הבית, שיש לה זכות בזה ובבא. ובענין זה סיפר את שהיה עימו
בביתו של מרן החזו"א זצ"ל, וכך אמר:

אני זוכר שכשהגיע החזון איש לארץ רציתי לבקר אותו, הוא היה גר בגבעת
רוקח, ורעייתו לא נתנה לאיש להיכנס לבית. מי שרצה לדבר איתו היה צריך
להקיף את הבית ולהכנס מהדלת האחורית. הגעתי לשם ונכנסתי מסביב,
הרבנית הרגישה בזה ואמרה לי: "תסביר לי בשביל מה אתה צריך לבקר את
החזון איש. אם אשתך תתן לך ללמוד כמו שאני עשיתי, ותלמד ארבעים שנה
תורה לשמה, תוכל להיות בעצמך ה'חזון איש'". היא אמרה דברים כ"כ נכונים
שאנחנו צריכים להתחזק בזה הרבה מאד.

פ"א קודם שאכל מאכל שהגישה לפניו הרבנית תבלחטו"א, אמר לאחד מתלמידיו
שישב בסמוך אליו: הריני אוכל את המאכל לשם מצוות "ומכבדה יותר מגופו".

מחזה נורא הוד היה ניתן לראות בזמן בו רבנו היה מתחיל ללמוד. מיד היה
שוקע במים עמוקים, ולא ניתן היה להסיח דעתו ממנה. גם כאשר היו עוברים
על ידו בעת לימודו לבקשת עצה וברכה, כמעט ולא היה מרגיש. זכורני כאשר
פתח רבנו את הישיבה בשדרות, הושלכו קאסמים ממש צמוד, מעל הבית מדרש
בו מסר רבנו שיעור כללי, ונשמעו אזעקות - ורבנו כל כולו היה שקוע בעומק
הסוגיא במסכת בבא קמא פרק מרובה, ולא הרגיש כלל שנשמע רעש גדול.

בשעות הבוקר היה לרבנו קביעות עם חברותא בביתו. אהבת התורה שהיתה
לו לא ידעה גבולות. פ"א ביקש לעיין באחד מספריו שהיה מונח באחד המדפים
העמוסים ספרים, אך בצר לו הספר היה מונח במדף התחתון, ותלמידו שהיה
עימו לא מצאו. קם רבנו ממקומו והתיישב על הרצפה והוציא את הספר, בעודו
יושב על הרצפה פתח את ספרו ושקע בסוגיא. כעבור זמן מה הגיע החברותא
עימו למד, וראהו יושב על הארץ ושקוע בספרו, והעיר לו על כך. ענה לו רבנו:
"עכשיו כבר אין לי כח לקום" וכך המשיך לשבת על הארץ.

אחד הדברים הבולטים שהיה בנפשו של רבנו היה, לקבוע כל לימוד עם
חברותא, וכאשר בחור היה יושב ללמוד לבד לא היה מרפה, והיה דורש ממנו
שיימנע מלשבת לבד. וכן תמיד התעניין עם מי כל אחד לומד, וכיצד לומדים.
וברוך אומר ועושה, כן היה נוהג רבנו עד יומו האחרון, וברוב שעות היום היה
יושב בהיכל הישיבה, וקבע לעצמו חברותא קבועה כתלמיד מן המניין. והיה
תולה את עיקר ההצלחה והסיפוק בלימוד דוקא בזה, והיה תמיד אומר שעם
חברותא הלימוד יותר נכון.

רבנו התנגד מאד למנהג הנפוץ בישיבות הנקרא 'תומכי תורה' שבו אוספים
(שבועיים לפני פורים) כספי צדקה לחתנים על חשבון הסדרים, והיה מדבר על
כך כל שנה - שדעתו אינה נוחה מכך שמבטלים תורה ומשאירים את ביהמ"ד
ברובו שומם לצורך זה. ושאלוהו א"כ מתי יהא זמן לאסוף? אמר: יומיים או
שלושה לפני פורים, ורק בשעות הערב.

פעם נלוו אל רבינו תלמיד בעת טיולו היומי לצורך בריאותו, והנה בעת הילוכו
נעצר רבינו תוך כדי שהוא מתבונן בשיח קוצני יבש. לתמיהתו של המלווה נענה
רבינו ושאלו: מה הנך רואה? המלווה אשר השכיל להבין שאין זו שאלה סתמית,
חיכה למוצא פיו.

כיצד אעביר את רכושי הסודי - תפילין, משניות, הגדה של פסח ותנ"ך? המחשבה על מה שעלול לקרות אם ימצאו את החפצים, הפחידה אותי. הרי האיש שהביא לי את האוצר הזה, הזהיר אותי: "אף אם יקרעו אותך לגזרים, אל תגלה להם דבר!!"

רבי יצחק זילבר זצ"ל מספר על המופתים והנפלאות שזכה להם במאסרו ברוסיה

"וְהַרְבֵּיתִי אֶת אֲתֵי וְאֶת מוֹפְתֵי" (שמות ז', ג')

תמיד התאמצתי בכל כוחי לעבוד היטב. עשיתי ככל יכולתי שכולם יהיו שבעי רצון ממני. הבאתי מים לכל האסירים, ניקיתי את השטח כולו, ואף לקחתי על עצמי לנקות את סולם המתכת, שנמצא בצידו החיצוני של הבניין. היה זה סולם שגובהו כגובה שלוש קומות, וקרר רב היה מצטבר עליו מפעם לפעם. הייתי מנקת אותו בעזרת את ומטאטא, אותם הביאו לי במיוחד.

פעם, היה זה בעת שחתכתי קרח בעזרת האת, השענתי אותו רגע אל הקיר והסתובבתי כדי לקחת את המטאטא. באותו רגע חלף במקום אולימפי. הרמתי את ראשי, והנה האת נעלם! מיהרתי לרוץ אחריו: "אזרח מנהל, היכן האת?" הוא היתמם: "איזה את? לא ראיתי כל את".

אחר כך מיהר לציין בדו"ח, כי האסיר זילבר לקח את, לכאורה בשביל העבודה, אך למעשה מסר אותו לאסירים כדי שאלה "יסגרו חשבונות" זה עם זה. הוא צירף המלצה לכלוא אותי שלוש יממות בצינוק. היודעים אתם צינוק מהו? ובכן, מדובר בתא, בגודלו של תא טלפון. אי אפשר לשבת, רק לעמוד. הקור במקום - נורא! האסירים שם "מרקדים" כדי לחמם את הרגליים. מנת המזון שהוכנסה לצינוק כללה שלוש מאות גרם אוכל ושש מאות גרם מים ליום אחד. למרבה המזל, כשל אולימפי במזימתו. תחילה לא ידעתי מה הסיבה, רק הבנתי כי למרות ההוראה שניתנה, לא השליכו אותי לצינוק. רק אחר כך הבנתי כי מנהל המחלקה הסניטרית התנגד: "ומי יביא לנו מים עד שיימצא תחליף?" שאל ובאמת, לא היו מוצאים שטוה שזכה בין האסירים.

עתה ברור לכם איזה אדם היה אולימפי. והנה, בדיוק הוא היה אחראי לחיפושים שנערכו אצלנו כשהועברנו למחנה אחר.

היה זה בעשרים ושבעה בפברואר, ביום שישי בשעה שתיים עשרה בצהריים, כאשר גירשו אותנו החוצה, שם עמדנו בכפור עד לשעה חמש. הקור באותו יום הגיע לשלושים ומשהו מעלות מתחת לאפס, ובנוסף לכך התחוללה סופה עזה. אנו קפאנו, פשוטו כמשמעו, אך למענים שלנו היה זמן. וכי מה אכפת להם? הם נכנסו לבניין, שתו תה, התחממו ונחו.

כאשר הגיע תורי לעבור בדיקה, היה אולימפי עסוק בבדיקת חפציו של אסיר אחר. בודקים אחרים פתחו את מזוודתי, והדבר הראשון שבלט לעיניהם היו שני הסירים. הם פרצו בצחוק: "והרי האיש דתי, אינו אוכל דבר בחדר האוכל, רק לוקח לחם ותה. כפי הנראה מביאים לו אוכל בסירים הללו. חה-חה-חה!" הם התמוגגו מצחוק.

אולימפי שמע את צחוקם ואמר מבלי לגשת אלינו: "כן, כן, אני מכיר אותו. יש לו שגעון נוסף: הוא אינו מתגלח בתער, רק במכונה משונה כלשהי! הוא קיבל אישור להחזקתה". הם הרימו את הסירים וגילו את הצנימים. בין הצנימים לקערות היתה גם מכונת הגילוח, אותה אישרו לי להחזיק ברשותי. בראותם את מכונת הגילוח, צחקו בקול רם: "אכן! הנה המכונה!" ואולימפי המשיך: "יש לו אישור להחזיק במכונה, זאת זוכר אני היטב. וגם המזוודה הזו היא מביתו - אני יכול להעיד על כך".

עד היום איני מבין: מדוע שיקר לטובתי? והרי כמו עיני ראיתי כיצד במשך שלוש שעות בדק הוא שלושים מזוודות מאותו סוג. ברגע שרואים מזוודה כזו - ורואים מיד באיזה "דגם" היא, השליך מתוכה את כל החפצים על השלג, ובאיוז הנאה! ואת המזוודה זרק הצידה. בצד כבר נערמה ערימה שלימה של מזוודות שכאלו. והנה הוא מודיע כעת כי המזוודה הזו מבית.

היה זה הנס הראשון. והיה נס נוסף. אצל כל הנבדקים ערכו חיפושים יסודיים, אך אצלי הרימו את הסירים ואת מכונת הגילוח ולא המשיכו לחפש עוד! אילו היו מזיזים אפילו במעט את הצנימים, מיד היו מגלים את האוצר שמתחתם, ואז היה מקיץ הקץ על הכל. אך הם לא המשיכו לחפש, למרות חובתם, סגרו את המזוודה והניחו לי להמשיך!

זה היה הנס השני. "לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם, אזי חיים בלעונו בחרות אפס בנו" (תהילים קכ"ד, ב'- ג').

(מתוך 'להשאר יהודי' - הרב יצחק זילבר זצ"ל)

עד היום נמצאת ברשותי מזוודה, מספר הצדיק רבי יצחק זילבר זצ"ל, אותה אוהב אני להניח לצדי ביושבי אל השולחן בפורים ובליל הסדר. עם המזוודה הזו אירעו לי שלוש פעמים ניסים!

ראשית, מדובר במזוודה גנובה. מה פירוש 'גנובה'? ובכן, במחנה העבודה הרוסי בו שהייתי, היה בית חרושת לייצור רהיטים. אך טבעי היה הדבר, כי האסירים גנבו לבידים, ומהם הכינו מזוודות (בל נשכח שבאותם ימים הותקנו המזוודות מעץ ולא מחומרים פלסטיים כבימינו). ואם כי לאחר השחרור היה על האסיר להשאיר את "רכושו המדינה" הזה מאחורי חומת הכלא, מזוודה אחת כזו, מאיזוהו אסיר נפלה לידי ובה שמרתי את חפצי.

בסוף פברואר באותה שנה, קבוצת אסירים, ואני בתוכה, הועברה למחנה אחר. על יום ההעברה הודיעו בפתאומיות, והיה עלינו לארגן את החפצים תוך זמן קצר. עמדתי בפני בעיה מסובכת: כיצד אעביר את רכושי הסודי? תפילין, משניות, הגדה של פסח ותנ"ך, עליו כתבתי את הפסוק מתהילים: "לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעיני" (ק"ט, צ"ב). איך יועבר כל זה? המחשבה על מה שעלול לקרות אם, חס ושלום, ימצאו את החפצים היקרים שלי, הפחידה אותי. איני מדבר על האשמות האנטי-מהפכניות, שהיו עלולים להאשים אותי בהן, אפילו שאלות מסוג "מהיכן הגיע זה וזה לכאן?" הספיקו.

והרי האיש שהביא לי את האוצר הזה, הזהיר אותי כל העת כי "אף אם יקרעו אותך לגזרים, אל תגלה להם דבר".

מה אעשה? להשאיר - ליבי לא נתן לי. לקחת עימי - ואם ימצאו? וכיצד זה לא ימצאו? הן עומדים להם שלושה פקחים, מביטים סביב בעיניים פקוחות, עורכים חיפושים יסודיים ביותר, ממששים כל חפץ...

החלטתי להתחכם. מה עשיתי? בתחתית המזוודה הנחתי את ספרי הקודש והתפילין, עליהם שמתי מעט צנימים, ומלמעלה - מכונת גילוח. לאסירים היה אסור להחזיק תער, והיה אדם מיוחד, "המספר", שגילח אותם. אך אני התגלחתי בעצמי - אך ורק במכונה, בגלל האיסור להתגלח בתער. מעל הכל הנחתי סירים שבמקורם הכילו אורז.

כיצד הגיעו לידי סירי האורז? מאחר שלא אכלתי דבר מלבד לחם, נהגה אשתי להביא לי פעם בעשרה ימים סירים ובהם אורז. עלי להודות, כי כה שבעתי מאורז עד שאיני מסוגל להביט בו עד היום!

באחד הימים, היה זה זמן קצר לפני העברתנו מהכלא, הביאה אשה כלשהי את האורז שלי.

"והיכן אשתך?" תמתי. "נשארה בבית עם הבן. יש לו דלקת באוזן התיכונה ומצבו חמור". עברו עוד מספר שבועות, בהם לא הגיעה אשתי. אחר כך באה איזושהי גברת והביאה סיר אורז. "מה קורה?" שאלתי בדאגה.

והאשה הסבירה: "אשתך לא יכלה לבוא, היא חלתה". אמרה ונעלמה. תארו לעצמכם עד כמה קשה היה מצבי! אנשים זרים מביאים לי אוכל, ולי אין כל מידע על אודות משפחתי! הייתי כה עצוב ומודאג, עד שלאחר העבודה, לא הצלחתי לאתר את הצריך שבו התגוררתי! את הצריך ובו הווילון - מצאתי, אבל את צריך מגורי לא הצלחתי למצוא. היה זה דבר מדהים, שהרי בסך הכל היה רק מספר קטן של צריפים כאלו. במשך מחצית השעה נתקלתי בכל פעם בצריך זה או אחר, אך את שלי לא הצלחתי למצוא. לבסוף ריחם עלי מישו והוביל אותי לצריך שלי...

ובכן, שני סירי האורז שהובאו אלי, נותרו ברשותי, ומאחר שלא ידעתי למי עלי להחזיר אותם, הנחתי אותם למעלה במזוודה. רק מאוחר יותר הבנתי עד כמה לא מקרי היה אותו "צירוף מקרים", אך אז עדיין קשה היה לי להבין זאת. אחזתי בידי במזוודה ובקשתי מה': "ריבוננו של עולם, אני עושה את מה שביכולתי לעשות, ואני סומך עליך שתעשה הכל להצלתי!" הבודק הראשי, זה שהיה אחראי לבדיקות ולחיפושים, נקרא בשם אולימפי. היה זה טיפוס נתעב, שנודע במעשיו הזוועתיים. לשם המחשה אספר רק סיפור אחד:

כשנשאל על ידי רבינו זצ"ל מה הוא יכול לתת בשבילך השידוך, אמר: "בשביל מה צריך כסף? הנה בחצר מסתובב תרנגול, נשחט אותו, תאמר לבתי 'הרי את מקודשת' ותקימו את ביתכם בשמחה..."

"חותם האמת" - עובדות נפלאות משיפולי גלימתו של הגאון הגדול רבי שלמה קורח זצוק"ל רבה של בני ברק וזקן רבני תימן | הרב משה יפת

ישיבה יסלח לו. "סלחתי לו", השיב ראש הישיבה. אמרתי שוב: הראש ישיבה יסלח לו - "סלחתי לו". אמרתי לו: הראש ישיבה ירשה לי לומר משהו. אנחנו אומרים בכל יום שלש פעמים 'סלח לנו', בכל יום תשע פעמים, ותשע מאות פעמים בשנה, והראש ישיבה לא יסלח לו?!

רבי שלמה זלמן נודעק, הוא נהיה חיבור כסיד, כולו היה מבוהל. "תביא אותו, תביא אותו" - צעק, נודעזעתי. איזו אמת! אמת לאמיתה! אני כזה קטן, בחור, ילד בן שמונה עשרה, הצלחתי לזעזע ראש ישיבה גדול! אין זה אלא שהאמת היא זו שזעזעה אותו. לא אני הוא זה שזעזעתי אותו, אלא התורה אצלו היא חיה, נושמת. אנשים כאלו, הם היו אלו שהנהיגו את כלל ישראל.

ואכן, כל המכיר מעט את דרכו של רבינו זצ"ל, ראה וידע כיצד הוא מעריך ומכבד ומקבל את האמת מכל מי שאמרה, קטן כגדול, ואף האדם הפחות שבפחותים אם יאמר דבר אמת לאמיתו, הרב זצ"ל הודה לו וכיבדו והעריכו לרוב ענוותנותו וגדלותו כי רבה. וכמאמר דוד המלך ע"ה: מכל מלמדי השכלתי, וזאת מפני כי האמת הייתה נר לרגליו ואור לנתיבתו. היא זאת שהדריכה אותו וליוותה את צעדיו בכל משך ימי חיותו עלי אדמות, ממנה לא נע ולא זע.

בהספד שנשא הגאון רבי פנחס קורח שליט"א ככלות השבעה להסתלקותו של הגאון זצ"ל, העלה בדבריו כי הרב, על אף שהיה רך כקנה בדברים שבין אדם לחברו, אך בדברים שבין אדם למקום היה קשה כארוז, ומעולם לא חת מפני איש והיה משמיע את דבר ה' בעוז ובתעצומות. ומעשה שהיה: פעם אחת נודמנתי לחופה שהרב היה אמור לסדר שם חופה וקידושין, והנה אני רואה שהחופה מתעכבת זמן רב ופני הורי הכלה נפולות. באתי לרבינו ושאלתי לפשר הדבר. השיב לי רבינו ואמר, הכלה באה שלא בצניעות למעמד החופה. אינני מוכן בשום פנים ואופן לסדר חופה כך. וכך מעולם לא ויתר רבינו ולא אף על קוצו של יו"ד מההלכה הצרופה על אף שזה היה כרוך בהשפלת כבוד עצמו.

שח אחד הרבנים שליט"א: זמן קצר לפני פטירתו של הגאון זצ"ל שמעתי מעשה משכני שיש לו מכון לסת"ם וכדו', מעשה השופך אור על נקיון כפיים בו דבק הגאון זצ"ל. וכך הוא מספר: נכנסתי אל הרב לפני כמה שנים לקבל המלצה [כמובן התפעלתי רבות ממאור הפנים והלבביות שבה קיבלני הרב]. כאשר נכנסתי אל לשכת הרב, באתי לפי תומי לסגור את הדלת. מיד עצר אותי הרב וסימן לי שאשאיר את הדלת פתוחה, באמרו: "הדלת הזאת כבר ארבעים שנה לא נסגרה!!"

מעשה נוסף שח אחד מתלמידי המובהקים: זכורני כי באנו קבוצת אברכים בחודש אלול האחרון לחייו בשנת ה'תשע"ח, כחודשיים לפני פטירתו כשעודו מסובל ביסורים קשים ומרים. ביקשנו מרבינו חיזוק לקראת הימים הנוראים. אמר רבינו דבר מבהיל שרק הוא יכול היה לאומרו: "אם אתם רוצים דברי חיזוק, הדבר היחיד שאני יכול לומר לכם, וכעת אני חש זאת - זהו דקדוק הדין. הנה, תראו כמה שלמדתי ועמלתי ויגעתי בעשר אצבעותי בתורה הקדושה, כמה תורה למדתי ולימדתי, זכיתי וזיכיתי, ועם כל זאת באה עלי הצרה הזאת. מזה תלמדו כמה גדול ונורא הוא עומק ודקדוק הדין..."

"ויאמר משה לא נכון לעשות כן כי תועבת מצרים נזבח לה' אלקינו" (פרשת וארא). כותב הגאון הגדול רבי שלמה קורח זצוק"ל רבה של בני ברק וזקן רבני תימן: "תועבת מצרים נזבח" - הנה משה מכנה כאן את אליליהם של המצרים תועבה, וחוזר על כך פעמיים. ותמוה, מדוע משה לא עידן את דיבורו אליהם, שהרי היה צריך להסכמתם. אלא מכאן תלמד, שאין מקום לשיקולים מעין אלה היכן שהאמת הפשוטה צריכה להיאמר. כי האמת תורה דרכה, ואין סיבה לחשוש מלאמרה אלא להיפך, כי הסתרתה היא הפתח לנפילה.

ואכן מה נאים הדברים הם, כאשר באים לספר מעט בשבחו של הגאון רבי שלמה קורח זצוק"ל רבה של עיה"ת בני ברק וזקן רבני תימן, אשר היה איש האמת. האמת לאמיתה הייתה נר לרגליו ומבלעדיה לא ירים איש את ידו ואת רגלו. ברמה היה משמיע את דבר ה' בעוז ובתעצומות ללא חת, גם כאשר הדבר פגע בדברים שיכלו להביא תועלת לו או למקורביו בדרכים כאלו ואחרות. נביא מזה מעט גרגרים אשר יתארו לנו ולו במעט את שיפולי גלימתו הרחבה של הגאון זצ"ל.

השידוך האמיתי

מופלא הוא המעשה על סגירת השידוך של רבינו עם הרבנית אסתר ע"ה, המראה על שלימות ואהבת האמת שהייתה לרבינו. וכך מספר בנו ממש"ך דרכו הגאון רבי עמרם קורח שליט"א: הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל רבה של רמת השרון, הוא היה השדכן שהציע לרבינו זצ"ל את השידוך עם הרבנית הצדקת, בתו של הצדיק המופלא רבי חיים שרעבי זצ"ל מתל אביב. צדיק זה היה יוצא מביתו בכל תחילת שבוע, יושב בדד בצריף מחוץ לעיר ושם היה הוגה בתורה ימים ולילות ללא הפוגות, ובפרט בזוהר הקדוש, וחוזר הביתה רק לקראת שבת. בני המשפחה היו מאושרים שזכו לאבא כה גדול, אך הייתה עניות מרודה. אפילו בקופת חולים לא היו רשומים מחוסר במזומנים. אם חלה אחד הילדים, היה אביו נושא אותו על כפיים וקורא תהלים, ומסתפק בכך.

כאשר הציעו לאבי הרבנית ע"ה את הבחור הצעיר בן ה-26, נכדו של רבה הראשי האחרון של תימן הגאון רבי עמרם קורח זצוק"ל, בחור שכבר אז האיר את שמי עולם התורה בתורתו ובשקדנותו וניכר היה עליו כי לגדלות נועד - הוא שמח מאוד. אבל כשנשאל על ידי הבחור המיועד רבינו זצ"ל, מה הוא יכול לתת בשביל השידוך, אמר: "בשביל מה צריך כסף? הנה בחצר הבית מסתובב תרנגול, הבה נשחט אותו, תאמר לבתי 'הרי את מקודשת' ותקימו את ביתכם בשמחה..." רבינו, הגם שבא ממשפחה יחסית אמידה, ראה את תום הלב, את הצדקות, את מסירות הנפש למען התורה, ואמר: בשביל זה אני עושה את השידוך!

עוז ותעצומות

באחת מדרשותיו שח הגאון זצ"ל כמסיח לפי תומו, אודות מעשה מופלא אשר בו הומחשה דאגתו לבני התורה עוד מצעירותו, וכך סיפר: באחד הימים, בעודי צעיר לימים, עברתי ברחוב ליד בית הורי שהתגוררו בירושלים בסמיכות לישיבת 'קול תורה'. לפתע אני פוגש בחור שהכרתי שלומד בישיבת 'קול תורה'. שאלתי אותו: למה אתה אינך נמצא כעת בישיבה? הוא ענה לי - 'סילקו אותי מהישיבה'. אמרתי לו: בא איתי.

הייתי אז בחור צעיר בעל עוז נפש. הלכתי אתו לכיוון הישיבה, ונכנסנו לראש הישיבה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. אמרתי לו: 'הראש ישיבה, למה זרקתם אותו מהישיבה?' "הוא אינו מתנהג כראוי לבן ישיבה". אמרתי לו: הראש

הנסעת ולא שילמת???

משלמים או לאו, ויש העלולים לנצל זאת ולא לטובה. כדאי להזכיר את דברי בעל ה'באר הגולה' בתחילת הלכות גניבה המתייחס לגבי גזל מגויים או הטעיית גוי וכדומה, וכך הם דבריו הקדושים: "שאם החזיר האבידה לגוי לקדש את ה' כדי שיפארו את ישראל ויידעו שהם בעלי אמונה, הרי זה משובח..." ומוסיף בהדגשה: "ואני כותב זאת לדורות שראיתי רבים גדלו והעשירו מן טעות שהטעו הגויים, ולא הצליחו וירדו נכסיהם לטמיון, ולא הניחו אחריהם ברכה". ומוסיף בשם ספר 'חסידים': "רבים אשר קדשו ה' והחזירו טעויות הגויים בדבר חשוב, גדלו והעשירו והצליחו והניחו יתרם לעולליהם..." הבה נקשיב לדברים כדרכונות אלו. לעולם לא מתעשרים ולא מצליחים מרווחים שאינם נקיים לגמרי ומכספים שאינם שייכים לנו ללא כל כחל ושרק. אמנם, ברוך ה' כולנו יראי ה' ואכן הציבור החרדי משמש כדוגמה למופת בכל הקשור להתנהלות כלכלית ישרה, גם בשמירה אדוקה על תשלום בנסיעות בתח"צ. בכל זאת, יש מקום לעורר ולהזכיר שלא להתבלבל בעקבות השינויים והדפוסים החדשים במנגנוני הגביה.

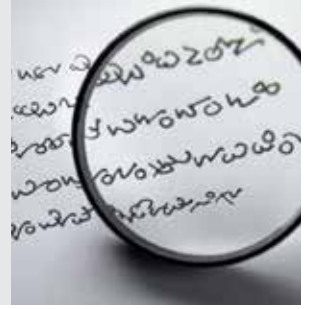
(הרב הלל י' וולס, 'המבשר')

שינויים מרחיקי לכת מתרחשים כעת בעולם התחבורה. המציאות הפשוטה של תשלום אצל נהג הופכת אט אט להיסטוריה אותה נתאר לילדינו בנוסטלגיה, כפי שאנו מספרים להם היום על ה'ניקובים' בכרטיסים של פעם. המעבר לתשלום ב'רב קו' באופן עצמאי בעמדות הפזורות לאורך האוטובוס, וההכנה לקראת השלב הבא בו לא יתאפשר כלל לשלם במזומן לנהג בעת הנסיעה - מעלה גל חדש של התמודדות בנושא גביית הכסף מהנוסעים.

אלו המכירים מקרוב את צרכן התחבורה הציבורית הגדול - הציבור החרדי, יודעים היטב כי מדובר בציבור בעל מוסר עצמי גבוה מאוד וכי אחוזי המשתמטים מתשלום בו שואפים לאפס, מה שבכל זאת לא מונע כרגיל מגורמים שונים להוציא לעז כביכול המצב הוא הפוך. מה שכן, בינינו לבין עצמנו, יש בכל זאת מקום להתריע על חומר הדבר של נסיעה ללא תשלום.

כבר דובר על כך רבות כי אין שום היתר להשתמש בנסיעה ציבורית ללא תשלום עקב תואנות שונות ומדובר בעוון גזל חמור ללא כל צד של הקלה בנידון. חשוב לציין זאת, לאור השינוי שנוצר לאחרונה לפיו ככל הידוע התשלום לנסיעות מתבצע דרך משרד התחבורה, כאשר הנהגים אינם אלא גובים בשירות המשרד. לאור זאת, השתררה אווירה כביכול לנהגים לא אכפת כלל אם הנוסעים אכן

האם מותר לגרפולוג להסתכל על כתבי יד של אנשים ללא ידיעתם?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

קרליץ שמותר לספר כדי למנוע את הנזק. מינוי מזכיר למשרד, שידוע שישמע את סודות העובדים המגיעים להנהלה, יש לדון בכל מקרה לגופו, ורק אם אי אפשר בעניין אחר מותר. וזהו גם טעם ההיתר למנות מזכירה לרופא, הכותבת את הדו"ח הרפואי ופרטי המחלה, או מינוי ספרא דדיינא הכותב פרטים חסויים מטענות בעלי הדין וכדו'.

ונידון אחד מעניין במיוחד: מסירת כתב של אדם אחר לגרפולוג כדי שיספר על אופיו ומידותיו, כתב בספר מנוחת אמת שאסור, מפני שמגלה בכך את עמקי לבו ומידותיו של הכותב, שהם כסודותיו, וכדברי ההלכות קטנות והשו"ע הרב שהסתכלות במסתרי נחשבת נזק, ודעת הגר"נ קרליץ שאסור מטעם אחר, שהוא כמספר לשון הרע, שהרי הוא כמוסר לחבירו מכתב כדי להראות לו את גנותו של הכותב, שמבואר ב'חפץ חיים' במקום אחר שאסור לעשות כן. ואף כאן מנתחים את אישיותו של האדם וקובעים על פי מידותיו את מעלותיו וחסרונותיו. אכן אם יש תועלת בדבר מותר אף בלא רשות הבעלים, אלא שאסור לספר לאחרים אם אין בכך תועלת. ולגבי הגרפולוג עצמו - דעת הגר"נ קרליץ שאין עליו איסור להסתכל בכתב של אנשים, וכמו שלא נאסר למי שמכיר בחכמת הפרצוף להסתכל בפני האנשים, ומשום שלכל אחד יש תכונות מסוימות להכיר בני אדם.

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים (הלכות רכילות כלל ח סעיף ה) אנו למדים על האיסור לגלות סוד, ואפילו אם אין בסוד ההוא עניין של רכילות או גנאי. והטעם הוא - "כי יש בגילוי הסוד נזק לבעליו וסיבה להפר מחשבתו; גם בזה הוא יוצא מדרך הצניעות, והוא מעביר על דעת בעל הסוד".

נידונים הלכתיים רבים ישנם בשאלות אלו, שלא פעם מתעוררות במצבים רגישים ביותר: שידוכים, סודות במשפחה, סודות עסקיים וכדו'. ב'ביאורים ומוספים' מובא לקט נרחב מדברי הפוסקים בזה, וכדאי מאוד לעיין שם ולהיווכח עד כמה הדברים נוגעים בתחומים רבים בחיים. נביא כאן רק כמה נידונים בודדים:

האומר לחבירו שרצונו לראות בחור מסויים בלי ידיעתו לצורך שידוך, דעת הגר"ח קנייבסקי שאסור לגלות לאותו בחור שמסתכלים עליו. הנשאל מחברו על סוד שנאמר לו - דעת הגר"ח קנייבסקי אויערבך שמותר לו לומר 'איני יודע'. סוד של אדם שנפטר - דעת הגר"ח קנייבסקי שאם הקפיד על גילויי אסור. גילוי סוד לתועלת - דעת הגר"ח אלישיב והגר"נ קרליץ שאסור, ואינו כלשון הרע שהותר לתועלת ורק במקרים של צורך גדול מאוד - כגון שאמר לו אדם בסוד שרוצה לגזול את ממונו של פלוני או להזיקו היזק רוחני, או שבחור מקולקל רוצה להיכנס לשיבה מסוימת - דעת הגר"נ